

Mark Galeotti

**PUTINOVY
VÁLKY**

Od Čečenska po Ukrajinu

Mark Galeotti

PUTINOVY VÁLKY:
Od Čečenska po Ukrajinu

*Věnováno všem těm mnoha tisícům Rusů, kteří se nebáli zesměšňovat
propagandu Kremlu a vzdorovali jeho represím, aby vyjádřili svůj protest
proti invazi na Ukrajinu.*

Mark Galeotti

**PUTINOVY
VÁLKY**

Od Čečenska po Ukrajinu

nakladatelství
BOURDON

PUTIN'S WARS: FROM CHECHNYA TO UKRAINE

Copyright © Mark Galeotti, 2022

Translation © Alena Byrne, 2023

Czech edition © Bourdon, 2023

Cover design © Jiří Dvorský

ISBN: 978-80-7611-074-8

Překlad knihy *Putin's Wars: From Chechnya to Ukraine* vydalo nakladatelství Bourdon po dohodě s nakladatelstvím Osprey Publishing, které je součástí Bloomsbury Publishing Plc.

Obsah

<i>Poznámka k převodu ruských slov do češtiny</i>	7
<i>Seznam fotografií</i>	8
<i>Seznam map a schémat</i>	12
<i>Použité zkratky</i>	13
<i>Osoby zmiňované v knize</i>	17
<i>Chronologie</i>	22
1 Úvod	28
PRVNÍ ČÁST: PŘED PUTINEM	
2 Zrození v chaosu	39
3 Armáda v krizi	50
4 První čečenská válka	61
5 Války za prosazování ruské moci	75
DRUHÁ ČÁST: NA SCÉNU PŘÍCHÁZÍ PUTIN	
6 Putinovy priority	89
7 Druhá čečenská válka	100
8 Iniciátor Ivanov	114
9 Serďukov, muž na špinavou práci	124
10 Gruzie, 2008 (1): Tbiliský manévr...	132
11 Gruzie, 2008 (2): ...a protiútok Moskvy	144
12 Serďukovova armáda „nového střihu“	156

TŘETÍ ČÁST: NOVÁ STUDENÁ VÁLKA

13	Reformátor Šojgu	171
14	Krym, 2014	183
15	Donbas, 2014–	198
16	Poučení z války v Donbasu	211
17	Sýrie, 2015– (1): Nečekaná intervence	222
18	Sýrie, 2015– (2): Poučení ze syrské války	236

ČTVRTÁ ČÁST: PŘEZBROJOVÁNÍ RUSKA

19	Za málo rublů hodně muziky	251
20	<i>Armija Rossii</i>	263
21	Nebe patří Rusku!	278
22	Soupeření na moři	291
23	Ukázka síly: černé a modré barety	303
24	<i>Specnaz</i>	317
25	Jaderná bariéra	328

PÁTÁ ČÁST: BUDOUCNOST

26	Válka jako politika	345
27	Válčení nové generace	357
28	Výzvy budoucnosti	366
29	Ukrajina 2022: Putina poslední válka?	381
30	Závěry: Euroasijská Sparta?	394

	<i>Poznámky</i>	408
	<i>Vybraná anglicky psaná literatura</i>	419
	<i>Rejstřík</i>	422

Poznámka k převodu ruských slov do češtiny

V anglickém vydání knihy je pro větší autenticitu zmiňována řada ruských pojmů (vedle jmen osob například názvů institucí, vojenských termínů apod.), a to v podobě, která se pokouší více či méně přiblížit ruské výslovnosti. Pro účely českého vydání jsme k nim přistupovali jako k původním ruským pojmům psaným cyrilicí (azbukou). Uplatnili jsme doporučený princip, tedy využití transkripce na základě *psané* podoby ruštiny, což je pro českého čtenáře srozumitelnější, a navíc to redukuje nepřesnosti spojené se škálou výslovnostních odchylek v různých částech Ruska (kupříkladu ve výslovnosti „o“ a „a“ v přízvukných a nepřízvukných slabikách – tzv. akání a okání). A stejně jako to platí pro psanou podobu ruštiny, ani v přepisu do češtiny nezohledňujeme přízvuky a délku slabik. Vyhnuli jsme se rovněž použití zvláštních transliteračních znaků pro ruské hlásky „šč“, „ju“, „ja“, „jo“ atd. – v této podobě (před pomlčkou) bude převod přirozenější a srozumitelnější, a uvedený přístup doporučují i Pravidla českého pravopisu. Pokud však již u některého pojmu či jména došlo v průběhu času k počeštění, dáváme přednost takové podobě.

Seznam fotografií

Obr. 1: Závěrečná fáze Tankového biatlonu na Armádních hrách v roce 2018; na tanku T-72B3 v popředí je vidět logo výrobce Uralvagonzavod. (Mark Galeotti)

Obr. 2: Vojáci věrní Borisu Jelcinovi se kryjí před moskevským Bílým domem během „říjnového puče“ v roce 1993 (Hector Mata/AFP/Getty Images)

Obr. 3: Jedna z posledních ukázek sovětského ekranoplánu A-90 *Orljonok* („Orlík“), inovativního námořního prostředku, pohybujícího se těsně nad vlnami. (Mark Galeotti)

Obr. 4: Příslušníci vojsk ministerstva vnitra se v počátcích první čečenské války shromažďují v Severní Osetii. (Michael Evstafiev/AFP/Getty Images)

Obr. 5: Vrtulník Mi-24 odpaluje salvu neřízených raket. (Ruské ministerstvo obrany – dále RMO)

Obr. 6: Ruští výsadkáři, kteří právě v červnu 1999 obsadili letiště v Prištině, zastavují civilní vozidlo. (Mladen Antonov/AFP/Getty Images)

Obr. 7: Člen čečenské Národní gardy – jeden z tzv. *Kadyrovců* – na obrněném transportéru s portrétem bývalého čečenského prezidenta Achmata Kadyrova. (Alexander Nemenov/AFP/Getty Images)

Obr. 8: Transportně-bitevní vrtulník Mi-24P vyzbrojený raketnicemi a postranním dvouhlavňovým automatickým kanónem GŠ-20-2K. (RMO)

Obr. 9: Ruští vojáci vstupují v roce 2008 na území Jižní Osetie. (Dmitrij Kostjukov/AFP/Getty Images)

Obr. 10: Vojáci na lyžích tažení BVP-2 na Sibiři. (RMO)

Obr. 11: Ženíjní specialista v plné výstroji pro likvidaci náloží. (RMO)

Obr. 12: „Zelený mužíček“ – neboli pro Rusy „slušný člověk“ – ve výstroji *Ratnik* s příznivcem na letišti v Simferopolu. (Ilja Varlamov, CC BY-SA 4.0)

Obr. 13: Proruští povstalci v Donbasu s tankem a raketometem BM-21, jež ukořistili vládním jednotkám. (Pierre Crom/Getty Images)

Obr. 14: Ministr obrany Sergej Šojgu v syrském Hmejmímu počátkem roku 2022. (RMO)

Obr. 15: Pilot letounu Suchoj Su-25 vyslaný do Sýrie se chystá k návratu do Ruska. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 16: Tank T-14 Armata na přehlídce v Moskvě, 2019. (Mark Galeotti)

Obr. 17: Dron *Orlan-10* je připraven ke startu, zatímco voják v popředí třímá protidronovou elektronickou zbraň REX-1 určenou k rušení řídicích signálů dronů. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 18: Samohybná 152mm kanónová houfnice *Msta*. (Mark Galeotti)

Obr. 19: Dva bitevní vrtulníky Mi-28 z výzbroje Západního vojenského okruhu. (RMO)

Obr. 20: Armáda usiluje o vyšší počet *kontraktníků* a ve stále větší míře verbuje i ženy, jako je tato poručice VDV z 38. brigády, nastavující komunikační systémy v terénním voze GAZ *Tigr*. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 21: Systém S-300V v postavení pro odpálení raket. (RMO)

Obr. 22: Su-34 svrhávající bomby KAB-500S nad Sýrií. (RMO)

Obr. 23: Letadlová loď *Admiral Kuzněcov* ve fázi testování. (RMO)

Obr. 24: Raketový křižník *Maršál Ustinov* třídy *Slava* s dobře viditelnými mohutnými odpalovacími kontejnery pro těžké protilodní střely P-500 Bazalt (SS-N-12 Sandbox) (Royal Navy, OGL v1.0)

Obr. 25: Fregaty Admiral Essen a Admiral Grigorovič třídy Krivak IV odpalují v roce 2017 ve Středomoří rakety s plochou dráhou letu Kalibr na cíle Islámského státu v Sýrii. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 26: Raketový křižník *Moskva*, vlajková loď Černomořské floty, vyplouvá ze Sevastopolu. Plavidlo bylo později v dubnu 2022 potopeno ukrajinskými raketami. (ZUMA/Alamy Stock Photo)

Obr. 27: Rychle plující hlídkový člun třídy *Raptor*. (Nikolaj Vinokurov/Alamy Stock Photo)

Obr. 28: Strategický bombardér Tupolev Tu-95 se stíhacím doprovodem. (Elizaveta Becker/ullstein bild/Getty Images)

Obr. 29: Mezikontinentální balistická raketa An RS-24 Jars na mobilní platformě z arzenálu 54. gardové raketové divize. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 30: Noví rekruti v řadách 106. gardové vzdušně-výsadkové divize skládají přísahu. (RMO)

Obr. 31: Výsadkářské obrněné vozidlo BMD-2 při nakládání do Il-76 před přepravou do Kazachstánu začátkem roku 2022. (RMO)

Obr. 32: *Mordovija*, vznášedlo třídy *Zubr*, se blíží k pláži, kde se má vylodit námořní pěchota. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 33: Vojenská policie v obrněném vozidle *Kamaz Tajfun-K* při společné hlídce s tureckými vojáky poblíž Idlibu v Sýrii. (Tur. MO/Anadolu Agency/Getty Images)

Obr. 34: Příslušník *Specnaz* s bezhlučnou odstřelovačskou puškou *Vintorez*. (RMO)

Obr. 35: Vojenští policisté na letišti v Hmejmímu předvádějí nové ruské pouštní uniformy. (Kremlin.ru)

Obr. 36: Vojáci z 1. gardové ženijní brigády při nácvičce boje v městských podmínkách. (RMO)

Obr. 37: Kolona nových T-72B3 přijíždí k 201. základně v Tádžikistánu. (RMO)

Obr. 38: Písmeno Z se stalo jakýmsi symbolem ruské invaze na Ukrajinu, a tyto tanky mířící k Mariupolu jsou jím ozdobeny více než pestře. (SOPA Images/Alamy Stock Photo)

Obr. 39: Duchovní moc se setkává s nukleární: pop žehná ICBM *Jars* v Tejkovu v Ivanovské oblasti. (TASS/Alamy Stock Photo)

Obr. 40: Znak ozbrojených sil na ohrazení kolem budovy Generálního štábu na moskevské ulici Znamenka. Byl zaveden v roce 1997 jako vědomá pocta carskému erbů z roku 1800. (Mark Galeotti)

Seznam map a schémat

MAPY

Mapa č. 1: Války v devadesátých letech 20. století	76
Mapa č. 2: Gruzie, 2008	145
Mapa č. 3: Ruské vojenské okruhy	160
Mapa č. 4: Ukrajina, 2014–20	203
Mapa č. 5: Sýrie, 2015–22	233
Mapa č. 6: Ruské vojenské jednotky	264
Mapa č. 7: Velitelství ruských vzdušných a protivzdušných sil	281
Mapa 4. 8: Ruské floty, flotily a námořní základny	296

SCHÉMATA

Řetězec velení	176
Rozvědné a bezpečnostní služby	347

Použité zkratky

APC	Obrněný transportér
AV-MF	<i>Aviacija vojenno-morskogo flota</i> , námořní letectvo
BF	<i>Baltijskij flot</i> , Baltská flota
BTG	Praporeční taktická skupina, samostatná a modulární manévrová formace 700–900 vojáků vytvářená brigádou
BVP	<i>Bojevaja mašina pěchoty</i> , bojové vozidlo pěchoty
CFE	Smlouva o omezení konvenčních zbraní v Evropě (1990)
CIS	Společenství nezávislých států
CVO	<i>Centralnyj vojennyj okrug</i> , Centrální vojenský okruh
ČF	<i>Čornomorskij flot</i> , Černomořská flota
DA	<i>Dalnaja aviacija</i> , dálkové letectvo
FA	<i>Frontovaja aviacija</i> , taktické letectvo
FSB	<i>Feděralnaja služba bezopasnosti</i> , Federální bezpečnostní služba, hlavní domácí bezpečnostní služba a kontrarozvědka
FSK	<i>Feděralnaja služba kontrarazvedki</i> , Federální kontrarozvědka, předchůdce FSB, kterou nahradila v roce 1995
GBU	<i>Grupa bojevogo upravlenija</i> , Bojová řídicí skupina, součást řídicího centra národní obrany
GOU	<i>Glavnoje operativnoje upravlenije</i> , Hlavní operační správa (generálního štábu)
GOZ	<i>Gosudarstvennyj oboronnyj zakaz</i> , federální zbrojní zakázka
GPV	<i>Gosudarstvennaja programma vooruženija</i> , Federální plán vyzbrojování

GRU	<i>Glavnoje rozvedyvatelnoe upravlenije</i> , Hlavní správa rozvědky (generálního štábu), vojenská rozvědka (později oficiálně známá jako GU)
GU	<i>Glavnoje upravlenije</i> , Hlavní správa (generálního štábu), vojenská rozvědka (od roku 2010, stále však obecně nazývána GRU)
GVS	<i>Gruppirovka vojsk v Sirii</i> , skupina ozbrojených sil v Sýrii
ICBM	Mezikontinentální balistická raketa
INF	Smlouva o likvidaci raket středního a krátkého doletu (1987)
JVO	<i>Južnyj vojennyj okrug</i> , Jižní vojenský okruh
KF	<i>Kaspijskaja flotilija</i> , Kaspická flotila
KGB	<i>Komitět gosudarstvennoj bezopasnosti</i> , Výbor státní bezpečnosti, sovětská tajná domácí bezpečnostní služba a zahraniční rozvědka
KSSO	<i>Komandovanije sil specialnych operacij</i> , Velitelství jednotek zvláštního určení
KV	<i>Kosmičeskije vojska</i> , Kosmické síly
MČS	<i>Ministerstvo po črezvyčajnym situacijam</i> , Ministerstvo pro mimořádné situace
MP	<i>Morskaja pěchota</i> , námořní pěchota
MRAU	<i>Massivnyj raketno-aviacionnyj udar</i> , hromadný úder řízenými střelami odpalovanými z letadel
MRL (MLRS)	Salvový raketomet
MVD	<i>Ministerstvo vnutrennych děl</i> , ministerstvo vnitra
NCUO	<i>Nacionalnyj centr upravlenija oboronoj</i> , Národní centrum řízení obrany
OGFV	<i>Obedinjonnaja gruppa Fěderalnych vojsk</i> , Operační skupina federálních vojsk (v Čečensku)
OMON	<i>Otrjad milicii osobennogo naznačeniija</i> , později přejmenováno na <i>Otrjad mobilnyj osobennogo naznačeniija</i> , policejní zásahová jednotka OMON
OMRPSN	<i>Otdělnyj morskoj razvedyvatelnyj punkt specialnogo</i>

	<i>naznačenija</i> , Samostatná námořní průzkumná jednotka zvláštního určení
OOSN	<i>Otdělnyj otrjad specialnogo naznačenija</i> , Samostatný oddíl zvláštního určení (<i>Specnaz</i>)
OSCE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSK	<i>Operativnoje strategičeskoje komandovanije</i> , Operačně strategické velitelství
OSKVKO	<i>Obedinjonnoje strategičeskoje komandovanije vozdušno–kosmičeskoj oborony</i> , Operačně strategické velení vzdušně kosmické obrany
OSpN PDSS	<i>Otrjad specialnogo naznačenija borby s podvodnymi diversionnymi silami i sredstvami</i> , Samostatný oddíl zvláštního určení pro boj s podhladinovými diverzními silami a prostředky
PVO-PRO	<i>Vojška protivovozdušnoj i protivoraketnoj oborony</i> , Vojska protivzdušné a protiraketové obrany
RPG	Reaktivní granát
RVSN	<i>Raketnije vojska strategičeskogo naznačenija</i> , Strategické raketové vojsko
SAM	<i>Protiletadlovýj raketovýj komplet</i> (raketa země-vzduch)
SF	<i>Severnijj flot</i> , Severní flota
SKVO	<i>Severo–kavkazskij vojennyj okrug</i> , Severokavkazský vojenský okruh
SPG	Samohybná houfnice
SV	<i>Suchoputnye vojska</i> , pozemní síly
SVR	<i>Služba vněšněj razvedky</i> , Služba vnější rozvědky
TF	<i>Tichookeanskij flot</i> , Tichomořská flota
VDV	<i>Vozdušno–desantnije vojska</i> , Vzdušně výsadkové vojsko
VKS	<i>Vozdušno–kosmičeskije sily</i> , Vzdušně-kosmické síly
VO	<i>Vojennyj okrug</i> , vojenský okruh
VP	<i>Vojennaja policija</i> , vojenská policie
VTa	<i>Vojenno–transportnaja aviacija</i> , Vojenské přepravní letectvo

VV	<i>Vnutrennije vojska</i> , Vojska ministerstva vnitra
VVKO	<i>Vojska vozdušno-kosmičeskoj oborony</i> , Vojské vzdušně kosmické síly
VVO	<i>Vostočnyj vojennyj okrug</i> , Východní vojenský okruh
ZATO	<i>Zakrytoje administrativno-territorialnoje obrazovanie</i> , uzavřená administrativně-teritoriální entita
ZVO	<i>Zapadnyj vojennyj okrug</i> , Západní vojenský okruh

Vojenské hodnosti: por. (poručík), mjr. (major), pplk. (podplukovník), plk. (plukovník), genmjr. (generálmajor), genpor. (generálporučík), genplk. (generálplukovník), gen. (generál), radm. (kontradmirál), adm. (admirál)

Osoby zmiňované v knize

Bortnikov, Alexandr: od roku 2008 ředitel Federální bezpečnostní služby, loajální Putinův stoupenec a Patruševův nohsled.

Dudajev, Džochar: generál sovětských vzdušných sil, který se stal prvním prezidentem Čečenské republiky poté, co země vyhlásila nezávislost (1991–96). Než ho zabily ruské rakety, řídil první gangsterské převzetí republiky a následnou krvavou válku s Moskvou.

Gerasimov, gen. Valerij: od roku 2012 náčelník generálního štábu, nejdéle sloužící držitel této funkce od sovětské éry. Tvrdý tankový důstojník a výkonná uniformovaná pravá ruka ministra Šojgua.

Girkin, Igor: známý pod svým krycím jménem „Strelkov“, nacionalista a bývalý agent FSB, který sehrál klíčovou roli v odstartování konfliktu v Donbasu v roce 2014.

Gorbačov, Michail: poslední generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu (1985–91), první a poslední zvolený prezident Sovětského svazu (1988–91), muž, jenž doufal v reformu SSSR a místo toho výrazně přispěl k jeho rozpadu.

Gračev, gen. Pavel: nepopíratelně odvážný výsadkář a veterán války v Afghánistánu; nestačil na roli prvního Jelcinova ministra obrany (1992–96), kritice čelil zejména za neschopnost zvládnout první čečenskou válku.

Ivanov, Sergej: kultivovaný, ač tvrdý a dravý důstojník zahraniční rozvědky KGB, který se stal Putinovým ministrem obrany, vicepremiérem, vedoucím prezidentské kanceláře a zjevně očekávaným Putinovým nástupcem, a to až do roku 2014, kdy ho smrt nejstaršího syna patrně přiměla k přehodnocení priorit. (Stal se zvláštním prezidentským zplnomocněncem pro životní prostředí, ekologii a dopravu a ze všech svých počinů je údajně nejvíce hrdý na záchranu sibiřského tygra před vyhynutím.)

Jazov, maršál, Dmitrij: bývalý sovětský ministr obrany (1987–91), který velel stahování sovětských vojsk z Afghánistánu a střední Evropy, ale vzepřel se reformě SSSR a připojil se k srpnovému puči 1991, po kterém byl penzionován a uvězněn.

Jelcin, Boris: funkcionář komunistické strany, který se stal protistranickým radikálem a jenž mnoha způsoby donutil Gorbačova k rozhodnutí rozpustit SSSR. Výrazněji vynikl spíše jako politický rebel než jako budovatel státu; dekádu blízko anarchii strávil na čele v oparu alkoholu, dokud v roce 1999 nepředal moc Putinovi.

Kadyrov, Ramzan: nevypočitatelný a diktátorský válečník, který vládne Čečenské republice jako svému osobnímu lennímu panství, a to přesto, že zároveň přísahá nehynoucí loajalitu Putinovi.

Krjučkov, Viktor: nečestný, ale mazaný poslední šéf KGB; poté co se Gorbačov rozhodl pro reformy namísto zachování starého SSSR s vládou jedné komunistické strany, obrátil se proti němu, ale na provedení úspěšného puče neměl dost schopností.

Lavrov, Sergej: dlouholetý ruský ministr zahraničí (2004–), v diplomatických kruzích byl kdysi proslulou osobností, od roku 2014 však stále více vytlačován ze hry a degradován do role

vykonavatele zoufalého úkolu hájit neubránitelné a dávat dohromady diplomatický chaos způsobený jinými.

Lebed, gen. Alexandr: velitel výsadekářů s chraplavým hlasem, který se stal Jelcinovým šéfem bezpečnosti, ale brzy se s ním nepohodl, protože nikdy nevěděl, kdy má zůstat zticha.

Makarov, gen. Nikolaj: velmi kompetentní náčelník generálního štábu v letech 2007–12, architekt armádních reforem zaváděných později Šojguem a Gerasimovem.

Maschadov, Aslan: brilantní velitel čečenských povstalců, ale neúspěšný civilní vůdce; slušný člověk, který se ocitl mezi mlýnskými kameny revanšistického Ruska a džihádistů na domácí půdě.

Medveděv, Dmitrij: člen týmu bývalé kanceláře starosty Petrohradu Sobčaka, kterého si Putin přivedl do vlády. Medveděv byl vedoucím Putinovy prezidentské kanceláře, v letech 2008–12 absolvoval prezidentský „záskok“, zatímco ve skutečnosti vládl z premiérského křesla Putin, potom byl premiérem pod Putinem, a to do roku 2020, kdy dostal do určité míry uměle vytvořenou funkci zástupce předsedy bezpečnostní rady. Všeobecně je považován za kdysi liberální, dnes už nepřilíš významnou osobu.

Mišustin, Michail: Medveděvův nástupce v roli premiéra, technokratický manažer, který věří, že díky centralizaci, automatizaci a využití velkých dat může být – konečně – realizovatelné účinné řízení Ruska.

Patrušev, Nikolaj: asketický veterán KGB a možná hlavní jestřáb Putinových vlivných kruhů. Od roku 2008 tajemník bezpečnostní rady, což znamená, že Patrušev je v podstatě poradcem pro národní bezpečnost; sehrává klíčovou roli v každém podstatném